

ביאורים

אנו מכנים את הקב"ה בתארים בעלי מקום. למשל, יושב הכרובים, שוכן ירושלים. הדבר קשה מאוד להבנה, שהרי לקב"ה אין גוף ואין דמות הגוף וממילא אין לו מקום שבו הוא יושב או שוכן. הוא לא מצומצם למקום מסוים. אם כן, איך אנו מתארים את הקב"ה בתארים שאינם נכונים?! ריה"ל עונה על כך מהתבוננות בשפת היומיום שלנו. אנחנו נפגשים עם העולם בעזרת חמשת חושינו. אנו פוגשים את המלך, רואים את לבושו המלכותי ואת הכתר המונח לו על הראש, אך הבגדים החיצוניים אינם הסיבה לכך שנכבד ונירא מהמלך. הם עוזרים לנו להבין שהמלך לובש אותם. ברגע שהבנו זאת, אנו כבר לא צריכים את הבגדים כדי לדעת שזהו המלך. הם רק עזרו לנו להפנים ידיעה יותר עמוקה, שאפילו אם המלך ישנה את לבושו הוא יישאר במהותו מלך, למרות שהחושים אומרים שהוא כבר אינו המלך מכיוון שלבושו אינו לבוש מלכותי. יש פער בין החושים לבין האמת. החושים קולטים את השכבה החיצונית. האמת היא יותר גדולה ועמוקה מכך. גם אדם הוא לא רק אוסף איברים עטופים בבגדים אלא בעל נשמה שמגיעה את הכול. כשאנו מדברים עם חבר איננו יכולים לפגוש את הנשמה, ולכן אנו מדברים עם גופו של החבר שמולנו, אך כוונתנו היא לדבר עם הנשמה שבתוכו. רק אחרי הקליטה על ידי חמשת החושים ניתן להעמיק במהות הדבר בעזרת השכל. הפרוזודור להכיר את מהותו של הדבר הוא חמשת החושים. הטרקלין הוא כבר ההבנה השכלית, ההכרה הפנימית. טביעת העין שיש לנו באותו הדבר.

הרחבות

אופני ההתגלות השונים של הקב"ה

כי החושים משיגים מן המוחשים מקריהם, לא עצמיהם. בדברי חז"ל במדרש מצינו שההתגלות של הקב"ה הייתה לכל אחד כפי כוחו: "אמר רבי יוסי בר חנינא לפי כחו של כל אחד ואחד היה הדבור מדבר עמו. ואל תתמה המן שהיה יורד לישראל כל אחד ואחד היה טועמו לפי כחו. התינוקות לפי כחן... הבחורים לפי כחן... והזקנים לפי כחן... ומה אם המן כל אחד ואחד היה טועם לפי כחו הדבור על אחת כמה וכמה. אמר דוד 'קול ה' בכח', בכחו אין כתיב כאן אלא בכח, בכחו של כל אחד אמר להם הקדוש ברוך הוא לא בשביל שאתם שומעין קולות הרבה [יש אלוהות הרבה]. אלא הווי יודעים שאני הוא אנכי ה' אלהיך" [ילקוט שמעוני יתרו רפן].

וכעין זה מצינו במדרש את דברי חז"ל בעניין ההתגלויות השונות של הקב"ה: "ויאמר אלהים אל משה, אמר רבי אבא בר ממל אמר ליה הקדוש ברוך הוא למשה שמי אתה מבקש לידע, לפי מעשי אני נקרא פעמים שאני נקרא באל שדי, בצבאות, באלהים, בה', כשאני דן את הבריות אני נקרא אלהים, וכשאני עושה מלחמה ברשעים אני נקרא צבאות, וכשאני תולה על חטאיו של אדם אני נקרא אל שדי, וכשאני מרחם על עולמי אני נקרא ה'... הוי אהיה אשר אהיה אני נקרא לפי מעשי" [שמות רבה ג, ו].

שאלות לדיון

האם כל מה שאנו משיגים הוא רק דרך החושים? כיצד יתכן שיש דרכים אחרות להשיג? איך ניתן להתייחס יותר ל"נשמה" של מי שאנו פוגשים? עד כמה זה מומלץ בכלל?

ואי אפֿשֿר מִבְּלִי לְהִרְחִיב מֵעַט בְּדַבְרִים כָּאֵן, לְפִי שֶׁהוּא מְקוּם טַעֲנָה, אִיךָ רוֹמְזִים אֶל מְקוּם מִי שֶׁאֵין לוֹ מְקוּם, וּמְאֲמִינִים כִּי הַנְרָמֵז אֵלָיו הוּא הַסִּפָּה הַרְאֵשׁוֹנָה. וְנִקְדָּים בְּתִשְׁבִּית זֶה הַקְדָּמָה, וְנֹאמֵר, כִּי הַחוּשִׁים מְשִׁיגִים מִן הַמוֹחֲשִׁים מְקַרְיָהֶם, לֹא עֲצֻמֵיהֶם, וְאֵינֶם מְשִׁיגִים מִן הַמֶּלֶךְ, לְמִשְׁל, אֶלָּא הַמְרָאִים וְהַתְּבִנּוֹת וְהַשְׁעוּרִים, וְאֵין זֶה אֲמַתַּת הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר תִּתְאֲמִין בְּגִדְלָתוֹ, אֲבָל תִּרְאֶהוּ בְּמִלְחָמָה בְּלְבוּשׁ אֶחָד וְאַחֵר כֵּן תִּרְאֶהוּ בְּמִדְיָנָה בְּלְבוּשׁ אֶחָד, וּבְמַעוֹנוֹ בְּלְבוּשׁ שְׁלִישִׁי, וְתֹאמֵר שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ בְּגִזְרַת הַשֶּׁכֶל לֹא בְּגִזְרַת הַחוּשׁ, וְאֶפְשֶׁר שֶׁרְאִיתָ אוֹתוֹ נֵעֵר, וְאַחֵר כֵּן בְּחוּר, וְאַחֵר כֵּן אִישׁ, וְאַחֵר כֵּן זָקֵן, וְרְאִיתָ אוֹתוֹ בְּרִיא, וְאַחֵר כֵּן חוֹלָה, וְכִבֵּר הִתְחַלְפוּ מְרָאִיו וּמְשַׁשְׁשִׁיו וּמְזַגְיוֹ וְתַכְוִנוֹתָיו, וְאַתָּה גוֹזֵר שֶׁהוּא הוּא. וְאֶמְנֵם גִּזְרַת שֶׁהוּא אֲשֶׁר דָּבַר עִמָּךְ וְצִוָּךְ וְהִזְהִירָךְ, וְאֵין זֶה אֶלָּא הַשֶּׁכֶל אוֹ הַנְּפֶשׁ הַמְדַבֵּרֶת שְׁלוֹ, וְכִבֵּר הַתְּאֲמוֹת כִּי זֶה הַחֶלֶק שְׁלוֹ הוּא עֲצָם בְּלִתי נִגְדָר בְּמְקוֹם וְאֵין רְמִיזָה אֵלָיו, וְאַתָּה כִּבֵּר רְמִיזָת אֵלָיו וְגִזְרַת שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ. וְכֹאֲשֶׁר מֵת, וְרְאִיתָ מְמַנּוֹ מֵה שֶׁהִיִּיתָ רֹאֶה, גִּזְרַת כִּי הוּא אֵינוֹ הַמֶּלֶךְ, אֶלָּא גוֹף, וְנִיעָהוּ מִי שִׁירְצָה, וְיַפְעֵל הַפְּעֻלִיּוֹת בְּמִקְרָה וּבְרִצּוֹן, כְּעֲנִינִים אֲשֶׁר נִקְרוּ בְּאֵיזֵר, תִּשְׁאֵם רִיחַ וְתוֹלִיכֵם אַחֲרָת, וְתִקְבְּצֵם רִיחַ וְתַפְיֵצֵם רִיחַ אַחֲרָת, וְהִיָּה קֹדֶם לָכֵן גוֹף לֹא יַפְעֵל אֶלָּא בְּרִצּוֹן נְפֶשׁ אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ, וְהִיָּה כְּעַמּוּד הָעֵנָן הָאֱלֹהִי אֲשֶׁר לֹא יִפְרֹוהוּ הַרוּחוֹת. מִשְׁל אַחֵר: הַשְּׁמֵשׁ, נְרָאָה אוֹתָהּ עֵגוּל שְׁטוּחַ בְּשַׁעוֹר מְגֵן וּבְצַנְרָתוֹ, מְאִירָה, חֲמָה, נְחָה, וְהַשֶּׁכֶל גוֹזֵר כִּי הִיא כְּדוֹר בְּשַׁעוֹר כִּי מְאָה שְׁשִׁים וְשֵׁשׁ כְּעַמּוּם מְכַדוֹר הָאֶרֶץ, וְשֶׁהִיא אֵינָה חֲמָה וְלֹא נְחָה, אֶלָּא מְתַנַּעֶעֶת שְׁתֵּי תְנוּעוֹת מְנַגְדוֹת, מְזוֹרְחִית וּמַעֲרִבִית, בְּתַנְאִים שִׁיאָרֵךְ פְּרוּשָׁם.

מקום טענה - עניין מוקשה. **רומזים אל המקום** - כגון שוכן ירושלים. **מי שאין לו מקום** - ה'. **הנרמז אליו** - כמבואר בפסקה הקודמת. **המוחשים** - עצמים הנכרים בעזרת החושים. **מקריהם** - הופעות חיצוניות. **עצמיהם** - מהותם. **המראים והתבניות והשיעורים** - מראה המלך, מבנה גופו ומידת גופו. **בגזרת השכל** - על-פי קביעת השכל שמבין שזה אותו המלך. **ממששיו** - שטח גופו שאפשר למששו [הערת הרב שילת]. **זה החלק שלו** - השכל או הנפש המדברת. **אינו המלך** - לאחר המוות. **יפעל הפעולות וכו'** - מי שרוצה יכול לפעול בו במקרה או לפי רצונו. **בשיעור מגן** - השמש נראית לנו בגודל של מגן להגנה מחצים. **ושאינה חמה** - בתקופה הקדומה חשבו שהשמש אינה ממש גשמית ואינה חמה בעצמה אלא גורמת לחום הסביבה. **מזרחית ומערבית** - ביום לצד מערב ובלילה לצד מזרח.